

nyes munkát végeztek az elmúlt 50 év alatt és végeznek jelenleg is e témában.

Tisztelt Kovács Árpád! Én nem merném és nem is veszem magamnak azt a bátorságot, hogy olyanról nyilatkozzak, nyissak vitát, amit csak könyvekből olvastam és olyanoktól hallottam, akik egy hektár erdőt sem telepítettek. Bár tanultam, vizsgáztam belőle és láttam is fokozatos felújítást, de nem vitatkoznék szakmai kérdésekben olyan kollégával, aki sok-sok éve végzi-végezti ezeket a felújításokat.

Arról sem kívánok vitát folytatni, hogy szükség van-e a „természetszerűnek sem nevezhető”, nem őshonos fajokból létesített erdőkre az alföldi embereknek és hazánknak.

Erről már sok elismert erdész nyilvánította ki véleményét szóban és tette, hogy csak a neves alföldfásítókat említsem: *Kaán Károly, Kiss Ferenc, Magyar Pál* vagy jelenkorunk nagyjaira utaljak, mint *dr. Szoftirid István, dr. Tóth Béla* és *dr. Solymos Rezső*.

Egyébiránt nem hiszem, hogy valaki elvitatná a jelenlegi energetikai helyzetben, hogy szükség van az akác tűzifára, vagy akár NNY-ra mint faipari alapanyagra. Azt sem értem, miért baj, ha a búza vagy a kukorica helyett a tulajdonos nem őshonos fajokból álló erdőt telepít!

És végül, de nem utolsósorban, elvettette a sulykot tisztelt Kovács Árpád, amikor *Kurdy Istvánról úgy nyilatkozott, hogy olyan szemléletet vallott, vall,*

amely az erdészethez abszolút nem értők, illetve az annak ártani akarók sajátja volt!

Utóirat: Tisztelt Kovács Árpád! Ha engemet sértett volna meg, nem vettem volna a fáradságot, hogy válaszoljak cikkére, azonban az általam és sokak által nagyra becsült ny. erdőmérnök kollégámat, Kurdy Istvánt bántotta meg félresikerült irományával, így nem mehettem el emellett szó nélkül.

Remélem, felébresztettem Önben valamit, és legközelebb előbb gondolkodik és informálódik, mielőtt cikket ír az Erdészeti Lapokban.

Czeglédi István

OEE Szolnoki HCS Magánerdő
Tagozat vezetője

Nem az erdő, hanem az alföldi facsemete a kapásnövény...(!)

Az Erdészeti Lapok 2003. szeptemberi számában *Kovács Árpád* erdőmérnök meglehetősen éles hangon elemzi (bírálja) *Kurdy Istvánnak* az Erdészeti Lapok 2003. júniusi számában közreadott „*Telepítsünk újra erdőt*” c. tanulmányát. Kurdy ebben az írásában, 40 évnyi alföldi erdőművelő, erdőtelepítő erdészként szerzett gyakorlati tapasztalataira alapozva, újabb erdőtelepítési program ígéretében, jó szándékkal hívja fel e program jelenlegi és jövőbeli végrehajtójának figyelmét „*néhány elkerülhetetlenül fontos szempontra*”. A tanulmányát is azzal zárja, hogy közreadásával a célja elsősorban a figyelemfelkeltés, az elődök által már átélt kudarcok elkerülése, valamint az új erdőtelepítési lehetőségek minél jobb kihasználása érdekében.

Tollat az adott kezembe, hogy a bíráló tanulmányában a szerző néhány kifogásolható megjegyzése mellett bizonyos szemléleti tévedések is elősejlenek. Mindenekelőtt érthetetlen az a megjegyzése, hogy Kurdy István „csak az alföldi, sőt helyenként csak az erdőssztyepp klímára vonatkozó jellegzetességekről ír”, és ez csak az írás többszöri, nagyon figyelmes átolvasásakor derül ki. Talán még sem lehetett annyira figyelmes ez az átolvasás, ha nem tűnt fel, hogy Kurdy mindjárt előljáróban kihangsúlyozta: „tapasztalataim az alföldi erdőtelepítésekre vonatkoznak. Itt dolgoztam 1950–1990-ig az ország akkoriban legfájtalanabb megyé-

jében, Szolnok megyében...” A tanulmánya további részében utal az erdőssztyepp klímára is.

A bíráló tanulmány szerzője egyébként is tárgyi tévesztésből indul ki, ezért a fejtegetései is szükségszerűen tévedéseket tartalmaznak. Kurdy István ugyanis a *facsemetéről* állapítja meg – helyesen –, hogy a kukoricához hasonlóan „kapásnövény”, Kovács Árpád viszont az *erdőnek* a kapásnövény jellegét vitatja, vonja kétségbe. Ezzel természetesen szinte egyet lehet érteni, de mert alapvetően más és más a kiindulás, ezért a bíráló következtetései is egészen másra vonatkoznak, ezért nem is tárgyszervek. Már az alföldfásítás nagy tudós úttörője, az erdészeti ökológia magyarországi megalapítója és első igazi nagy művelője, *Magyar Pál* úgy fogalmazott egyik 1929. évi tanulmányában, hogy a szikes termőhelyeken a fásítás-erdősítés sikere elsősorban vízkérdés, ezért minden eszközzel arra kell törekedni, hogy a csapadékvíznek a talajba jutását elősegítsük, azt ott a facsemetek számára megőrizzük, ezért a szikes talajok fásításánál elfogadható eredményt csakis a teljes talajelőkészítés és a záródásig tartó gondos talajápolás biztosíthat. A további tudományos vizsgálatok és gyakorlati tapasztalatok ezeknek a megállapításoknak az érvényét az erdőssztyepp klímájú alföldi termőhelyekre általánosítva kiterjesztették.

Sajnálatosképpen az azóta eltelt évti-

zedek során ismételtelen többen is megkísérelték ezt az alapkövetelményt figyelmen kívül hagyni, és hol a talajelőkészítés elhagyásával, hol a talajápolásokon próbálkoztak költséget takarítani. Az eredmény szinte mindig biztosan siralmas, és a facsemete-maradványok kiszántásához vezet! Kurdy István a tanulmányában erre utal, amikor a facsemetek „kapásnövényt” megillető kezelésének a szükségességét emeli ki. Az alföldi erdőssztyepp klímájú termőhelyen ugyanis egyáltalán mindenképp az erdősítés sikere, a facsemetek megkapaszkodása az elsődleges – igen nehéz és kritikus – feladat.

Ezzel szemben a bíráló tanulmány arra ösztönöz, hogy a szerinte „túlzótan intenzív erdősítési módszereket ma már lassan illene háttérbe szorítani!” Szerinte a tuskózásos – teljes talajelőkészítésre alapozott – intenzív talajápolásos erdőfelújításokra mint mintára való hivatkozás teljesen hibás; az ilyen módon létrehozott erdőállomány biológiai értelemben nem is tekinthető erdőnek, legfeljebb művelési ágát illetően; „az ilyen erdő még természetsszerűnek sem nevezhető, és ugye nem ez a távlati cél”. Aki csak minimális ökológiai szemlélettel van „megverve” (ez is Kovács Árpád kifejezése), *jól tudja, hogy az alföldi erdőssztyepp klímájú termőhelyeken általában nem lehet még csak távlati cél sem a természetsszerű erdő, illetve az ehhez kapcsolódó természetközeli erdőkezelés. Dr. Koloszár*

József professzor egyik, a természetközeli erdőgazdálkodás lehetőségeivel, kritériumaival foglalkozó előadása szerint (publikációként is megjelent) „a természetközeli erdőgazdálkodás alkalmazásának (ezzel együtt a természetszerű erdőknek) lehetőségeit elsősorban a termőhelyi viszonyok határozzák meg... A természetszerű erdők területének növelésére az erdőtelepítésre átadandó, a mezőgazdasági termelésből kivonásra szánt földek is csak részben alkalmasak”. Tegyük hozzá: ezek számottevő része egyáltalán még csak erdősítésre sem alkalmas! Így pl. – a közhiedelemmel ellentétben – a szikes gyepék, legelők feltörését és beerdősítését az alföldi erdész szakemberek már legalább fél évszázada mellőzik, illetve szakmai hibának tekintik.

A bíráló tanulmány felveti a *gazdaságosság kérdését* is, azaz hogy erősen meggondolandó, vajon ott, ahol az erdősítés, az erdő fenntartása érdekében ilyen durva (egyben költséges) beavat-

kozásokra van szükség, a várható eredmény megéri-e (gazdasági és természetvédelmi nézőpontból is) a ráfordítást. Ez a kérdés időnként szintén vissza-visszatérően felvetődik. A csupán a pozitív gazdasági eredményt értékelők szerint a válasz egyértelműen: nem! Jóllehet erre a kérdésre a leginkább tárgyilagos választ már *Kaán Károly* megadta az alföldfásítás szükségességét indokoló és propagáló írásaiban, már a XX. sz. elején – első harmadában. Eltekintve attól, hogy a gyorsan növő fajok (nemes nyárok, akác) termesztése a számukra megfelelő alföldi (erdőszttyepp klímájú) termőhelyeken gazdaságos és jövedelmező is lehet, a fatermesztés tekintetében kevésbé vagy egyáltalán nem jövedelmező (többnyire őshonos) fajfajú erdők létesítése és fenntartása mégis gazdasági előnyökkel jár a környezetükre kifejtett közvetett hatásaik révén. Itt csupán néhányat említek ezek közül: a mezőgazdasági környezetben az aszálykárokat mérséklő

kedvező mikro- és mezoklimatikus hatás; a deflációs károsodások enyhítése (pl. e nélkül nem jöhetett volna létre a Duna-Tisza-közi hátság fejlett kertkultúrája); egészségesebb légköri (és lakó-) környezet; a levegő szén-dioxid-forgalmára kifejtett kedvező hatás; a tájképi környezet fejlesztése stb.

Kovács Árpád „javára írom”, hogy beismeri, születési helye és munkaterülete szerint inkább a hegy- és dombvidékhez kötődik; talán ezért is kevésbé érzi át az alföldi erdőkkel kapcsolatos erdészeti szakmai problémákat. Kíváncsán azonban, hogy mielőtt egy egész tájcsoporthoz érintő szakmai elemzésébe kezdünk, ismerkedjünk meg előbb alaposan a témakör sokoldalúságával, a háttérben meghúzódó szakmai igényekkel, mozgatórugókkal, és nem árt figyelembe venni a helybeli szakemberek felhalmozódott tapasztalatait sem!

Dr. Tóth Béla
(ERTI)

Az öreg erdész morgolódásai (Tanmese a mostoha erdőkről és fajokról)

Az akácok, a nemes nyárok, a vöröstölgyek, a tűlevelűek (fenyők) és a többi, eleink által behozott külföldi fajok állományai és egyedi a múlt évszázad utolsó évtizedei óta nem kívánatosak, sőt üldözöttek lettek. Ti lettetek az erdők mostohái, a mostoha erdők, pedig ti is ugyanúgy szolgáljátok a lakosság faellátását és egészségét, és közületek nem egy fajfaj gyorsabban nő és nagyobb fatermesztő produkál, mint őshonos testvéreitek. A hivatásos erdészek csak a törvény adta kényszerből váltanak le benneteket. Lássuk, miben is jelskedtek:

Akác, a homokterületek és a mezőgazdák nélkülözhetetlen faja lettél, és az idők folyamán így magyar fává váltál. Gyors növekedéssel gazdádnak hamar biztosítasz használható iparifát (mezőgazdasági fát), és nedvesen is jól égő tűzifát. Te teszed értékesebbé homokterületeinket, és virágillatoddal magadhoz csalogatod a méheket, a méhészek öröme. Hazánk az akácok által elfoglalt területek nagyságával és méztermelésével Európa vezető országa lett. Hát akkor miért üldözünk?

Vöröstölgy, hogy tudunk benned – különösen ősszel – gyönyörködni, akkor, amidőn lombfa-rokonaid levelei

elsárgulnak, te akkor mutatod meg igazi szépségedet, leveleid elvörösödnék, mintha kirúzsoztad volna, szél esetén pedig lombkoronád vöröstengerként hullámszik, felséges látványt nyújtva. Valamivel gyorsabban nősz, mint hazai testvéreid, de kerülöd a meszes talajt és hordógyártásra is alkalmatlan vagy.

Titeket is szeretünk, *nemes nyárok* (ha ugyan szabad még Benneteket így nevezni), mert ott, ahol jól érzitek magatokat, mint felkiáltójelek sorakoznak egyenes törzseitek. Sajnos sokszor és sokat vétkezünk ellenetek, de „divatfák” lettetek, és felsőbb utasításra nektek alkalmatlan talajra is kerültek.

Ti *fenyők*, dacolva az évszakok változásaival, tüteket ősszel nem hullajtjátok le, csak az idősektől szabadultok meg, a fiatalok ágaitokon maradván biztosítják részetekre az „örökzöld” megkülönböztető jelzést. Közületek nagyon kedveltek a *rövid tűjű* luc-, jejenye- és duglászfenyők, mert egyenes, sudár törzseket neveltek, levegőtök pedig jellegzetesen fenyőillatúak. Fiatalon karácsonyfaként szereztek örömet a családoknak.

Ti *bosszú tűjű* erdei- és feketefenyők, a kötött talajok pionír fajfajai vagytok, és mint ilyenek, segítitek az er-

dőtelepítéseket. Bűnül rójják fel nektek, hogy talajaitokat elsavanyítjátok. Sokat szenvedtek gomba- és rovarkárosítóktól, ezért idős kort nem értek el. Fiatal egyediteket újabban karácsonyfaként is árulják. Mégiscsak hasznosak vagytok!

Titeket és a többi idegenből hazánkba hozott fajfajfaj állományait egyesek *nem erdőknek*, hanem *faültetvényeknek* nevezik, annak ellenére, hogy ti is életetek folyamán ugyanazokat a funkciókat (fatermesztés, egészségvédelem) végzitek, mint őshonos rokonaitok. Ezért *nem lehet benneteket faültetvényeknek minősíteni* (degradálni). Megkülönböztetésül a hazai (őshonos) fajfajok állományainak *természetszerű erdő*-ként való elnevezésétől ti az erdészettől a *kultúrerdő* elnevezést kaptátok. Az pedig, hogy *tájidegen* jelzővel illetnek benneteket, még előnyösnek is mondható, mert állományaitok a tájat (környezetet) változatosabbá, az őshonosok állományainál esetleg még szebbé is tesztitek.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy közületek a lombos fajfajfajfajok egy jó része pionír fajfaj. Ezeket degradált (leromlott) talajokra telepítik, s lombhullásaikkal talajukat fokozatosan az őshonos fajfajfajfaj fogadására alkalmassá tesztitek.

Hát ezek miatt nem lehettek behozott fajfajfajfaj mostohák!

Dr. Kollwenz Ödön
okl. erdőmérnök